

Kajaani on ylpeä lapsistaan

*Kajaanin lasten ja nuorten
ohjelma 2004-2008*

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ

1. LÄHTÖKOHDAT

2. LASTEN JA NUORTEN OHJELMAN VALMISTELU

3. LASTEN, NUORTEN JA LAPSIPERHEIDEN KAJAANI - tavoitteet ja visio

4. KAJAANIN LASTEN, NUORTEN JA LAPSIPERHEIDEN MUUTOSSUUNNAT

4.1 Elinympäristön muutossuunnat

4.2 Vapaa-ajan muutossuunnat

4.3 Palveluiden muutossuunnat

4.4 Vaikuttamisen ja osallisuuden muutossuunnat

5. KÄRKIHANKKEET

5.1 Lähidemokratiatoiminnan käynnistäminen

5.1.1 Alueelliset ympäristösuunnitelmat

5.1.2 Koulutilojen käytön lisääminen

5.1.3 Kodin ja koulun suunnitelmallinen yhteistyö

5.1.4 Peruskoululaisten tulevaisuusverstaas

5.2 Maakunnallinen nuorten tieto- ja neuvontakeskus

5.3 Ammattistartin vakiinnuttaminen ja kehittäminen Kainuun ammattiopistossa

5.4 Perhetyön ja perheiden kotihoidon järjestäminen

5.5 Äiti- / Isäverkkotoiminta

6. LASTEN JA NUORTEN OHJELMAN KÄYTÄNTÖÖN SAATTAMINEN JA SEURANTA

TIIVISTELMÄ

Kajaanin lapsi- ja nuorisoasiain neuvottelukunta on laatinut lasten ja nuorten ohjelman *Kajaani on ylpeä lapsistaan* vuosille 2004-2008. Ohjelma pohjautuu strategiselle suunnittelulle (lasten, nuorten ja lapsiperheiden nykytila, visio sekä tavoitteet), mutta se sisältää myös toimenpiteet viiden esitetyn kärkihankkeen osalta (suunnitelma, aikataulu, vastuutahot sekä arviointi ja seuranta).

Ohjelmatyö perustuu lapsi- ja nuorisoasiain neuvottelukunnan tekemään lasten, nuorten ja lapsiperheiden toimintaympäristön muutossuuntien arviointiin vahvuuksien, heikkouksien, mahdollisuuksien ja uhkien näkökulmasta (SWOT -analyysi). Analyysin kohteena olivat elinympäristö, palvelut, vapaa-aika sekä vaikuttaminen ja osallisuus. Ohjelman sisältöjen valmistelu rakentui kolmen teemaryhmän (lapset, nuoret ja vanhemmuus) toteuttamana. Lisäksi järjestettiin kaksi työoverstasta, joihin kutsuttiin mm. nuorisovaltuuston ja muiden sidosryhmien edustajia.

Neuvottelukunta näkee lasten, nuorten ja lapsiperheiden aseman heikkona liittyen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin esimerkiksi oman asuinalueensa kehittämisessä. Myös palvelujen tarjonnassa on puutteita mm. nuoriin kohdistuvien palveluiden tai vanhemmuuden tukemiseen liittyen. Neuvottelukunta on tehnyt selkeän valinnan lähtiessään ohjelmassa ensisijaisesti esittämään lasten, nuorten ja lapsiperheiden *luonnollisten ympäristöjen ja asuinalueiden kehittämistä* asukkaista itsestään käsin sekä nostamaan *nuoriin ja vanhempiin kohdistuvaa palvelutarvetta* esiin.

Lasten ja nuorten ohjelman visio on: ***Kajaanilainen lapsi ja nuori luottaa itseensä, tulevaisuuteen ja on ylpeä kajaanilaisuudestaan.***

Ohjelman viisi kärkihanketta ovat:

1. Lähidemokratiatoiminnan käynnistäminen
2. Maakunnallinen nuorten neuvonta- ja tiedotuskeskus
3. Peruspajatoiminnan järjestäminen ammattistartin yhteyteen Kainuun Ammattiopistossa
4. Perhetyön ja perheiden kotihoidon järjestäminen maakunnallisena
5. Äiti- / Isäverkkotoiminta

Ohjelmassa esitettyjen vision, tavoitteiden ja kärkihankkeiden toteutuminen edellyttää, että ohjelma on osana vuosittain kaupungissa laadittavaa strategiaa ja talousarviota. Ohjelmassa esitetyt hankkeet toteutetaan prosessina, mikä on käynnistynyt eri yhteistyötahojen kanssa jo ohjelman laatimisen yhteydessä.

Ohjelma viedään kevään 2004 aikana kaupunginhallituksen käsittelyyn. Ohjelma julkaistaan syksyllä 2004, jonka yhteydessä neuvottelukunta esittää järjestettäväksi valtuustoseminaarin. Ohjelmasta tiedotetaan lautakunnille, maakuntahallinnon valmisteleville tahoille sekä medialle.

Kajaanin lapsi- ja nuorisoasiain neuvottelukunta seuraa ja arvioi ohjelman toteutumista ja tekee tarvittaessa jatkoesityksiä ja selvityspyyntöjä. Ohjelma kytketään vuotuisen talousarvioprosessiin, mikä selkeyttää myös arviointia ja seurantaa.

1 LÄHTÖKOHDAT

Kajaanin lasten ja nuorten ohjelman laatiminen perustuu valtuustoaloitteeseen, jossa edellytettiin Lapsiasiain neuvottelukunnan perustamista Kajaaniin. Kaupunginhallitus asetti 20.11.2000 nuorisotyön uudelleenjärjestelyjä varten työryhmän, joka esitti lapsiasiainneuvottelukunnan laajentamista lapsi- ja nuorisoasiain neuvottelukunnaksi sekä lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman laatimista.

Vuonna 2000 julkaistiin lasten ja nuorten hyvinvointiselonteko, jossa tuotiin esille huolta lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnista niin ammattilaisten näkemysten kuin kouluterveyskyselytulostenkin valossa.

Kainuu ja Kajaani elävät muutosten aikaa maakuntahallinnon käynnistyessä 2005. Lasten ja nuorten palveluista suuri osa tulee olemaan hallinnollisesti maakuntahallinnossa. Kunnan järjestettäväksi jäävät edelleen merkittävät lasten ja nuorten palvelut: päivähoito, perusopetus, nuorisotyö ja kulttuuripalvelut. Uusi syntyvä tilanne asettaa haasteita sekä päättäjille että toimijoille.

Kainuu ja Kajaani tarvitsevat vahvaa positiivista imagoa lasten, nuorten ja lapsiperheiden maakuntana ja kaupunkina, jotta paikkakunnalta muutto hidastuu ja uusia perheitä saadaan pysyviksi asukkaiksi.

2 LASTEN JA NUORTEN OHJELMAN VALMISTELU

Kajaanissa on toiminut loppuvuodesta 2001 lähtien kaupunginhallituksen asettama Lapsi- ja Nuorisoasiain neuvottelukunta (v. 2001-2004). Neuvottelukunnan tehtävänä on ollut laatia Kajaaniin lasten ja nuorten ohjelma sekä tehdä aloitteita ja kannanottoja lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi Kajaanissa. Sen lisäksi neuvottelukunta on itse määritellyt tavoitteekseen lisätä yhteistyötä julkisen ja kolmannen sektorin sekä kaupungin eri hallintokuntien ja lautakuntien välillä lasten ja nuorten asioiden edistämiseksi. Vuonna 2003 vietettiin Kajaanissa Lasten ja Nuorten vuotta, jota neuvottelukunnan perustama alatyöryhmä koordinoi. Neuvottelukunnan jäseniä ovat olleet

Ulla-Maija Martikainen, pj., kaupunginhallitus
Suvi Juntunen, varapj., tekninen lautakunta
Sari Marita Ikäheimo, siht., perhe- ja nuorisotyö
Ritva Anttila, sivistyslautakunta
Marita Karvinen, seurakunta
Jarmo Kinnunen, perhe- ja nuorisotyö
Sirpa Kemppainen, päivähoito
Seija Kolehmainen, nuorisojärjestöt
Arto Koskivirta, perusopetus
Urpo Kössö, poliisi
Ulla Luukinen, kuraattori
Elina Manninen, nuorisovaltuusto
Anneli Määttä, perusturvalautakunta
Aikku Seppänen, lastensuojelujärjestöt
Juha Tervo, koulujen vanhempainyhdistykset

Ohjelman laatiminen päädyttiin toteuttamaan kolmessa (3) pientyöryhmässä, joissa oli lapsi- ja nuorisoasiain neuvottelukunnan jäseniä täydennettynä eri alojen edustajilla. Pientyöryhmät jakautuivat lapset, nuoret ja vanhemmat työryhmiä. Jako perustui ko. tahojen erilaisiin tarpeisiin, mutta myös tarpeeseen paneutua työskentelyssä perusteellisemmin kuhunkin näkökulmaan.

Lasten ja nuorten ohjelma pohjautuu sekä Kajaanin lasten ja nuorten päivitettyyn hyvinvointiselontekoon, kuin myös kaupungin valittuihin linjauksiin "Rajat ovat rakkautta " ohjelmasta sekä Varpu menetelmien käyttöönotosta .

Neuvottelukunnan tavoitteena oli muodostaa visio ja tavoitteet, joilla ohjataan lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä toimintoja. Toiseksi tavoitteeksi asetettiin keskeisten kärkihankkeiden määrittäminen, joiden avulla vastataan ajankohtaisiin tarpeisiin ja jotka toimivat samalla ohjelmatyön käynnistäjinä. Valmistelun kuluessa päädyttiin viiteen (5) kärkihankkeeseen. Osa niistä edellyttää eri tahoilla käytävää arvokeskustelua, osa toimintojen uudelleen kohdentamista ja kehittämistä. Ohjelman valmisteluprosessin myötä on osa esitetyistä kärkihankkeista käynnistetty. Tulevina vuosina ohjelman toteuttamiseen tarvitaan myös taloudellisia resursseja.

3 LASTEN, NUORTEN JA LAPSIPERHEIDEN KAJAANI - visio ja tavoitteet

Kajaanin kaupungilla on käynnistynyt systemaattinen kehittämistyö Kunnallisen työmarkkinatoksen tuloksellisuussuositukseen perustuen. Tulokselliseen kehittämistyön kokonaisuuteen kuuluu johtamisen, suunnittelun, budjetoinnin, seurannan ja arvioinnin kehittäminen tasapainotetun tuloksellisuusmallin avulla. Tasapainotettu tuloksellisuusmalli (Tatu) on käytössä Kajaanin kaupungin strategisessa suunnittelutyössä. Kaupungin toimialoja koskevia yhteisiä strategioita ovat kaupunkistrategia, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategia sekä henkilöstöstrategia.

Kajaanin kaupungin vision mukaan Kajaani on hyvä ja haluttu. Kaupungin perustehtävänä on turvata hyvinvoinnin perusta ja luoda edellytykset ihmisten ja yritysten menestykselle ja viihtymiselle Kajaanissa ja Kainuussa. Kriittisiin menestystekijöihin on kirjattu mm. omaehtoisen, ennaltaehkäisevän terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen.

Kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategian laadinta on perustunut valtioneuvoston periaatepäätökseen Terveys 2015 kansanterveysohjelmasta. Pääpaino on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, eikä niinkään terveystalouden kehittämässä. Kriittisiin menestystekijöihin on kirjattu vastuun ottaminen omasta ja perheen hyvinvoinnista, vanhemmuuden osaamisen vahvistuminen sekä nuorten terveystalouden myönteinen kehitys.

Kajaanin lasten ja nuorten ohjelman periaatteet ja tavoitteet ovat sidoksissa kaupungin strategioihin.

Tavoitteena on, että Kajaani on kotikaupunki, jossa

- ❖ **lapsilla ja nuorilla on virikkeinen ja turvallinen koti- ja elinympäristö**
- ❖ **lapsille, nuorille ja perheille suunnattuja palveluita kehitetään heidän tarpeidensa pohjalta**
- ❖ **lapset ja nuoret saavat tarvitsemaansa tukea vastuullisilta aikuisilta ja vanhemmilta**
- ❖ **lasten ja nuorten näkökulma on lähtökohtana kaikessa suunnittelussa ja päätöksenteossa**

Tavoitteet vaikuttavat osaltaan lasten ja nuorten ohjelman vision toteutumiseen:

Visio:

Kajaanilainen lapsi ja nuori luottaa itseensä, tulevaisuuteen ja on ylpeä kajaanilaisuudestaan.

4 LASTEN, NUORTEN JA LAPSIPERHEIDEN MUUTOSSUUNNAT KAJAANISSA

Kainuun ja Kajaanin kehitysnäkymät ovat valtakunnallisesti negatiivisia. Kajaani ja koko Kainuu elää rakennemuutoksen aikaa, jossa käynnistyvä maakuntahallinnon kokeilu, elinkeinorakenne, väestömäärä ja -rakenne, työttömyys jne. edellyttävät uusia toimia kehityksen muuttamiseksi positiivisempaan suuntaan. Väestön väheneminen ja ikärakenteen vinoutuminen edellyttävät paitsi ikääntyvästä väestä huolehtimista, myös panostamista Kajaanissa asuviin ja tänne muuttaviin lapsiperheisiin.

Toimintaympäristön muutossuuntia arvioitiin neuvottelukunnassa vahvuuksien, heikkouksien, mahdollisuuksien ja uhkien näkökulmasta (SWOT -analyysi). Analyysin kohteena olivat elinympäristö, palvelut, vapaa-aika sekä vaikuttaminen ja osallisuus vanhemmuuden, lapsuuden ja nuoruuden näkökulmasta. Työskentely toteutettiin ensin pientyöryhmissä ja lopuksi neuvottelukunta arvotti mielestään tärkeimmät muutossuuntien kuvaajat.

Selite tekstin perässä suluissa oleville kirjaimille : **V**= vanhemmuustyöryhmä, **L**= lapset työryhmä ja **N**= nuoret -työryhmä

4.1 Elinympäristön muutossuunnat

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> • asuinalueiden toiminnallinen jatkuvuus (päivähoito, koulut, kerhot jne.) (V) • puhdas luonto ja tilaa riittävästi (L) • lyhyet välimatkat taajamassa (N) 	<ul style="list-style-type: none"> • suuret lapsiryhmät päiväkodeissa ja kouluissa (V) • lasten kasvuympäristöjen kuten koulujen ja päiväkotien piha-alueita ei ole kehitetty (L) • koulujen kunnossapitoa on laiminlyöty (N)
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> • hyödynnetään erilaiset rahoitusmahdollisuudet asuinalueiden kehittämisessä (lähiliikuntapaikat, puistot jne.) (V) • aktiivisesti toimiva 3. sektori (L) • koulujen tilat monipuoliseen käyttöön (N) 	<ul style="list-style-type: none"> • tuotetaan palveluja väliaikaisilla ratkaisuilla, jolloin jatkuvuus ja osa tuloksista häviää projektien mukana (V) • 3. sektorin toiminta yksien ja samojen harteilla (L) • turvattomuuden ja välinpitämättömyyden lisääntyminen (N)

4.2 Palvelujen muutossuunnat

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> erityispalvelut hyvässä kunnossa (V) erityislapsille hyvä toimintamalli (L) HOJKS KÄYTÄNNÖT TOIMIVAT hyvät koulutusmahdollisuudet (N) 	<ul style="list-style-type: none"> parisuhteen ja vanhemmuuden tuki-palveluja liian vähän (V) lapsiperheille ei ole kotipalveluiden tarjontaa akuutteihin tilanteisiin (V&L) palveluketjujen kehittymättömyys ja koordinaation puute (N)
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> voimavaroja yhdistämällä löydetään uusia toimintamuotoja palveluiden järjestämiseksi (V) alueellinen toiminta mahdollistaa eri toimijoiden yhteistyön (L) lasten ja nuorten parissa työskentelevien ammattitaidon kohottaminen (koulu-avustajat, ip-kerho-ohjaajat, järjestöjen ohjaajat) (N) nuoriin kohdistuvien palvelujen kehittäminen ja koordinointi (N) 	<ul style="list-style-type: none"> lapsiperheiden palvelut heikkenevät (V) maakuntahallinto heikentää tukipalveluita (L) lasten ja nuorten kanssa työskentelevä henkilöstö ikääntyy (L) HOPS ja HOJKS ei toteudu kaikissa ikäryhmissä hyvin -> koulupudokkaat syrjäytyvät pysyvämmiin opiskelusta ja työelämästä (N)

4.3 Vapaa-ajan muutossuunnat

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> pienessä kaupungissa toimijat tuntevat toisensa(V) eri toimijoilla on monipuolista vapaa-ajan osaamista (L) kaupunkilaisilla monipuoliset harrastusmahdollisuudet (N) 	<ul style="list-style-type: none"> oma lähi - ja asuinympäristö kuihtuu (V) - leikkipuistot, koulujen pihat, luistelukentät koulujen kerhotoiminta on vähäistä (L) harrastusmahdollisuudet vähäisiä taajaman ulkopuolella (N) järjestötoiminnan aaltoliike (N)
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> luodaan koko kaupunkia koskevat yhteiset suositukset koskien myös vapaa-aikaa (V) eri toimijoiden yhteistyön tiivistyminen ja tätä kautta esim. alueellisten tilaisuuksien järjestäminen perheille (L) omatoimisuuden ja yhteistoiminnan lisääminen (N) nuoret toiminnan järjestäjinä – eivät toiminnan kohteina (N) 	<ul style="list-style-type: none"> arkikuormitus vähentää harrastamista (V) vapaa-aikanakin laatusuoriutumisen (V) 3. sektorin toimijoiden vähyyden ja väsymyksen (L) näköalattomuus, syrjäytyminen (N)

4.4 Vaikuttamisen ja osallisuuden muutossuunnat

Vahvuudet <ul style="list-style-type: none"> • järjestö-/ yhdistystoiminnan tarjontaa paljon (V) • ammattilaisten ja aikuisten toiminta lasten äänitorvena käynnistynyt (L) • oppilaskuntatoiminta (N) 	Heikkoudet <ul style="list-style-type: none"> • vanhemmat eivät tiedä tarpeeksi vaikuttamiskanavista esim. kunnallisaloitteesta (V) • päätöksenteko ei huomioi lapsen tarpeita (L) • oppilaskuntien toiminta riippuvaista opettajien kiinnostuksesta asiaan (N) • päätöksenteko kaukana nuorista, koska päättäjien ikärakenne korkea (N)
Mahdollisuudet <ul style="list-style-type: none"> • vanhempainyhdistysten keskinäinen organisoituminen (V) • Kajaanissa tehty varhaiskasvatussuunnitelma huomioi toiminnan lapsilähtöisyyttä (L) • oppilaskuntatoiminnan kehittäminen kouluissa (N) 	Uhat <ul style="list-style-type: none"> • ihmisillä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa palveluiden tuottamiseen, vaan ne tuotetaan organisaation tarpeista käsin (V) • lapsen mielipiteen vähäinen arvostaminen (L) • mielenkiinto yhteisten asioiden hoitamiseen vähenee (N)

5 KÄRKIHANKKEET

5.1 Kärkihanke 1: Lähidemokratiatoiminnan käynnistäminen

Taustaa

Kajaanissa niin kuin monissa muissakin kunnissa pohditaan, kuinka saamme kuntalaisemme osallistumaan ja vaikuttamaan mm. itseään koskevaan päätöksen tekoon. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien tuominen lähelle kuntalaista, hänen arkiympäristöönsä ja -elämäänsä on keino, jota lapsi- ja nuorisoasiain neuvottelukunta haluaa lähdeettävän Kajaanissa kehittämään. Lähidemokratian käynnistämisen myötä vastataan kaikkiin lapsi- ja nuorisoasiain neuvottelukunnan läpikäymiin SWOT -analyysin painopistealueisiin (elinympäristö, vapaa-aika, palvelut sekä vaikuttaminen ja osallisuus) ja sieltä nouseviin tavoitteisiin. Hankkeen toteutumiselle on ajassamme tilaus, koska kuntalaiset pelkäävät päätöksenteon entisestään etäännyvän maakuntahallinnon käynnistyessä.

Osallistuva demokratia, josta lähidemokratiassa on kyse, on vaihtoehto tai täydennys edustukselliselle demokratialle. Osallistuva demokratia korostaa osallistumista ja vaikuttamista asioihin, jotka kansalaisia ovat lähellä; asioiden suunnittelua, valmistelua ja osallistumista päätöksen tekoon sekä tarvittaessa myös toimeenpanoon. *Lähidemokratia* on kansalaisvaikuttamista, jossa kuntalaisille luodaan puitteet ja mahdollisuudet suoraan kansalaisvaikuttamiseen esimerkkinä alueelliset yhteistyöryhmät ja aluevaltuustokokeilut.

Vuonna 2003 päättyneessä lähiöuudistushankkeessa Lohtaja-Huuhkajanvaara-pikku-Kettu alueella kokeiltiin pienimuotoista asukasraatitoimintaa, johon alueen asukkailla ja toimijoilla oli haalukkuutta osallistua. Kaupungin päätöksenteon byrokraattisuus ja moniportaisuus eivät mahdollistaneet kokeilua pidemmälle vievää toimintaa.

Lähiöiden ja asuinalueiden kehittäminen edellyttää asukkaiden ja alueen eri toimijoiden mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa aluetta koskevaan päätöksentekoon. Esimerkiksi Oulussa on pitkät perinteet lähidemokratiatoiminnalle (<http://www oulu ouka fi/lahidemokratia>), joka toimii vaikutuskanavana asukastoiminnalle. Asukasyhdistykset, omakoti- ja pienikiinteistöyhdistykset, kylätoimikunnat, vuokratalokiinteistöyhtiöiden asukastoimikunnat, koulujen vanhempainyhdistykset sekä muut alueella toimivat järjestöt muodostavat lähidemokratiayhteisöjä, joiden kautta vaikutetaan asukkaita ja alueita koskevaan päätöksentekoon. Oulussa kuntalaisten osallisuus ja vaikuttaminen on kirjattu kriittiseksi menestystekijäksi osana kaupunkistrategiaa. Lähidemokratiatoiminta on organisoitu Oulussa osaksi keskushallintoa. Asukastupia Oulussa on seitsemän, joissa on kaupungin työntekijät vetäjinä. Toiminta asukastuvilla rahoitetaan eri hankkeiden ja projektien kautta.

Lähidemokratiaan on luontevasti liitettävissä myös alueellinen moniammatillinen yhteistyö, mikä Kajaanissa on käynnistynyt hyvin. Alueellisia yhteistoimintamalleja tarvitaan, jotta pystytään suunnittelemaan toiminta enemmän juuri sen asuinalueen asukkaiden palvelutarpeita vastaavaksi esim. lasten päivähoidon, koulun ja vapaa-ajan osalta.

Tavoitteet

Tavoitteena on luoda edellytykset lasten, nuorten ja perheiden sekä vanhusväestön osallisuudelle ja vaikuttamiselle. Asuinalueet kehittyvät turvallisiksi, toimiviksi ja aktiivisiksi asukkaidensa toimintaympäristöiksi. Tarkoituksena on herättää asuinalueiden yhteisöllisyys ja "koko kylä kasvattaa" -henki. Yhteistoimintamallin tavoitteena on tukea lapsen ja nuoren kasvua, oppimista ja hoitoa. Alueellinen yhteisö antaa tukea vanhempien kasvatustyölle.

Suunnitelma

Lähidemokratiatoiminnan käynnistäminen asuinalueilla edellyttää :

1. Aluekoordinaattorin toimen perustamista keskushallintoon
 - Aluekoordinaattorin tehtävänä on toimia päätöksenteon, keskushallinnon ja lähidemokratiatoiminnan välillä sekä suunnitella, kehittää ja koordinoita lähidemokratiatoimintaa. Tehtäväkuvaan kuuluu projekti- ja hankeosaaminen (konsultaatio, suunnittelu, rahoituskanavat) Aluekoordinaattori toimii siten, että toimintaedellytykset aluehankkeilla säilyvät.
2. Lähidemokratiayhteisöjen ja ammatillisten yhteistyöryhmien kokoaminen aluekoordinaattorin toimesta
 - *Lähidemokratiayhteisöön* kuuluvat mm. asuinalueen asukasyhdistykset, omakoti- ja pienikiinteistöyhdistykset, kylätoimikunnat, vuokratalokiinteistöyhtiöiden asukastoimikunnat, koulujen vanhempainyhdistykset sekä muut alueella toimivat järjestöt
 - *Ammatillisiin yhteistyöryhmiin* kuuluvat mm. neuvolat, päivähoido, perheneuvola, perusopetus, nuorisotyö, sosiaalityö, poliisi, seurakunta, järjestöt. Yhteistyöryhmien tehtävänä on pohtia alueen eri toimijoiden yhteistyötä ja uusia yhteisiä toimintakäytäntöjä. Koollekutsujina toimivat kolme aluetyöntekijää, jotka työryhmissä toimivat sihteereinä.
3. Asuinalueilla tehtävä kartoitus
 - Aluekoordinaattorin toteuttamana, minkä pohjalta lähidemokratiayhteisöt tekevät asuinaluekohtaiset suunnitelmat asuinalueidensa kehittämiseksi. Suunnitelmat viedään kaupungin päätöksentekoeleimiin.
4. Kolmen (3) aluetyöntekijän palkkaaminen (Kajaanijoen pohjoispuolen, keskusta - Lohtajan sekä Lehtikankaan alueille)
 - Aluetyöntekijät ovat eri asuinalueilla toimivien tahojen ja asukkaiden yhteen saattajia. He toimivat alueidensa lähidemokratiayhteisöjen koollekutsujina, kokousten sihteereinä ja välittävät tietoa kahdensuuntaisesti asukkailta keskushallintoon ja päinvastoin.

5. Asuinalueiden nuorisotilojen kehittäminen lähiötupatoiminnaksi

- Nuorisotilat / lähiötuvat ovat aluetyöntekijöiden fyysisiä toimipaikkoja, josta käsin he tekevät yhteistyötä alueen eri toimijoiden kanssa. Keskeisiä toimijatahoja ovat teknisen toimialan puistojen ja liikunta-alueiden tulosityksikkö, koulut, päiväkodit, nuorisotyö, Rustingit, maahanmuuttajapalvelut, seurakunta, vanhempainyhdistykset, kylä- ja asukas-yhdistykset, MLL:n paikallisyhdistykset sekä muut järjestöt.

6. Asukasraatitoiminnan käynnistäminen

- Alueiden toimijat toimivat osallisuusperiaatteella lausunnonantajina alueeseensa ja elinympäristöönsä liittyvissä asioissa. Tämä edellyttää valmisteilla olevien asioiden tuomista lausuntokierrokselle asukasraateihin.

Vastuutahot

Asuinalueiden kehittäminen pohjautuu yhdyskuntasuunnitteluun, josta vastaa kaupunginhallitus. Toiminnan organisoimisesta vastaa keskushallinto.

Sidosryhmät: päivähoito, perusopetus, nuorisotyö, maakuntahallinnon järjestämät tukipalvelut (neuvola, perheneuvola, sosiaalityö/lastensuojelu, lapsiperheiden kotipalvelu, seurakunta, 3. sektori)

Aikataulu

Lähidemokratiatoiminta käynnistetään vaiheittain alkaen aluekoordinaattorin palkkaamisesta vuonna 2005. Aluetyöntekijät palkataan vuosina 2005-2007. Sisällölliset toimintamuodot käynnistyvät liukuvasti vuosien 2005-2006 aikana.

Toiminnan seuranta ja arviointi

Lähidemokratiatoiminnalle perustetaan **seuranta- ja arviointiryhmä**, jossa on edustus kaupungin viranhaltijoista, maakuntahallinnosta, järjestöistä sekä aluekoordinaattori ja -työntekijät. Lähidemokratian toteutumista seurataan dokumentoimalla pidetyt kokoukset, tapahtumat ja toiminnot sekä niihin osallistujat. Yhteistyöryhmät kokoavat toimintakertomukset alueilla järjestetyistä tapahtumista ja toiminnasta sekä eri toimijoiden yhteistyöstä, jotka toimitetaan lähidemokratian seuranta- ja arviointiryhmälle. Vuosittain toteutetaan asuinalueilla **asukastyytyväisyysmittauksia** sekä tehdään yhteistyötä oppilaitosten kanssa toteuttamalla **opinnäytetöitä**. Kajaanin lapsi- ja nuorisoasiain neuvottelukunta seuraa hankkeen valmistelua pyytämällä valmisteluun liittyviä asiakirjoja ja tietoja käsiteltäviksi neuvottelukunnan kokouksissa.

5.1.1 Alueelliset ympäristösuunnitelmat

Teknisen toimialan suunnitellessa, rakentaessa ja asuinalueita kehittäessä yhteistyö asuinalueiden toimijoiden ja palveluiden järjestäjien kanssa on tärkeää. Asuinalueen ihmiset tuntevat osallistumisensa ja vaikuttamismahdollisuuksiensa kautta olonsa turvallisemmaksi ja viihtyisämmäksi alueilla, joissa asuvat.

Tavoitteena on, että teknisen toimialan tulevien vuosien Tatuun tulee kirjatuksi alueellisten ympäristösuunnitelmien tekeminen. Toteutus edellyttää, että asuinaluekohtaiset lähidemokratiayhteisöt ovat yhteistyössä teknisen toimialan kanssa. Ympäristösuunnittelussa huomioidaan asuinalueiden kaavoitusasiat, liikenneturvallisuus, päiväkotien ja koulujen piha-alueet, leikkipuistot ja virkistysalueet.

Toimintaa seurataan ja arvioidaan asukkaiden viihtyvyyttä ja eri alueiden väestörakenteen tasapainoa seuraamalla.

5.1.2 Koulutilojen käytön lisääminen

Tällä hetkellä kyläkouluilla ja pikkukouluilla koulujen tilojen ulkopuolinen käyttö on aktiivista. Koulu keskellä kylää –ajattelu toteutuu jopa esimerkillisesti. Isompien kaupunkikoulujen osalta tilojen iltakäytössä on kehittämistä. Käytön esteenä on tiedon puute. Koulun tiloja ei varsinaisesti tarjota missään käytettäväksi. Pulmakysymyksenä ovat vastuukysymykset, siivousvastuu, valvonta, säilytystilojen puute ja vastuu välineiden käytöstä. Ongelmana on myös ollut tilojen käyttömaksu.

Tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten mielekästä, turvallista vapaa-aikaa omalla asuinalueellaan ja siten vähentää liian varhaista keskikaupungilla oleskelua.

1. Peruskoulutuksen vastuualuepäällikkö esittelee asian rehtorikokouksessa kevätlukukaudella 2004 ja pitää huolen siitä, että asiasta tiedotetaan järjestöille ja seuroille.
2. Käyttö on maksutonta niille, jotka järjestävät toimintaa lapsille ja nuorille. Toimenpiteitten avulla luodaan yhtenäinen käytäntö koulun tilojen ulkopuolisen käytön suhteen liikuntatilojen tämänhetkisen käytön tapaan.

Koulut toimittavat vuosittain selvityksen koulujen ulkopuolisesta käytöstä peruskoulutuksen vastuualuepäällikölle ja alueensa lähidemokratiayhteisölle.

5.1.3 Kodin ja koulun suunnitelmallinen yhteistyö

Perusopetuslaki edellyttää kodin ja koulun välisen yhteistyön tekemistä. Myös koulujen opetussuunnitelmissa se on keskeisessä asemassa. Yhteistyö painottuu koulun järjestämiin vanhempainiltoihin ja tapahtumiin sekä lapsen koulunkäyntiin liittyviin arviointikeskusteluihin. Usein opettaja ottaa yhteyttä koululta vasta siinä vaiheessa, kun lapsella/nuorella koulunkäynti ei suju tai hän käyttäytyy huonosti. Vanhempien osallistuminen koulun toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen on vähäistä.

Vanhempien verkostoitumista tukemalla ja rohkaisemalla saadaan vanhemmat keskustelemaan kasvatusasioista. Opettajat ja vanhemmat puuttuvat yhdessä kasvatukseen liittyviin asioihin jo ongelmien alkuvaiheessa, kuten tupakointiin, päihteiden käyttöön ja koulukiusaamiseen tai kiusaamiseen kaveriporukoissa.

Tavoitteena on lisätä vanhempien osallistumismahdollisuuksia koulutyössä. Vanhempien osallistuminen on koulujen kannalta tärkeää yhteisten toimintamuotojen löytämiseksi. Viranomaisten tehtävänä on olla tukemassa vanhempien kasvatustyötä mm. rajojen asettamisessa. Tavoitteena on myös tiedottamisen ja yhteistyön arvioinnin kehittäminen.

1. Kodin ja koulun yhteistyön kehittämisen toteuttaminen edellyttää, että sivistystoimi sitoutuu ja sisällyttää tavoitteen vuosittaiseen Tatuun.
2. Koulujen rehtorit valmistelevat kodin ja koulun yhteistyön kehittämisen sisällyttämisen perusopetuksen toimintasuunnitelmaan sekä koulukohtaisiin toimintasuunnitelmiin.
3. Koulut laativat yhdessä vanhempien kanssa koti-koulu yhteistyöstä tavoitteellisen kirjallisen suunnitelman, jossa selvästi määritellään yhteistyön tavoitteet, sisällöt ja toteutus.
4. Perusopetuksen vastuualuepäällikkö kokoaa työryhmän rakentamaan yhteistä pohjaa syksyisin pidettäville vanhempainilloille, joissa huomioidaan koululaisten terveen elämän perusasiat: nukkumaanmeno-, kotiintulo- ja peliajat, säännöllinen ja terveellinen ruokailu, hygienia, vapaa-aika, päihteet, seurustelu, harrastukset jne.

Vastuutahoina ovat koulut yhdessä vanhempien kanssa sekä vanhempainyhdistykset.

Toimintaa seurataan ja arvioidaan koulukohtaisesti yhdessä vanhempainyhdistyksen kanssa, laatimalla vuosittainen toimintakertomus/ yhteenveto toteutuneista tavoitteista ja toimista sekä seuraavan vuoden toimintasuunnitelma kehitettävistä toimenpiteistä. Koulujen ja vanhempainyhdistysten lukuvuosittaiset yhteenvedot toimitetaan arvioitavaksi perustettavalle uudelle lautakunnalle.

5.1.4 Peruskoululaisten tulevaisuusverstas

Lasten ja nuorten kiinnostuksen herättäminen yhteisten asioiden hoitamiseen sekä heidän äänensä kuuluviin saattaminen kunnan suunnittelu- ja päätöksentekoprosessissa on ollut lähtökohdiana mm. Kempeleessä (www.kempele.fi/Kunta/Pikkuparlamentti), Tampereella (www.tampere.fi/osallistuminen) ja Helsingissä (<http://nk.hel.fi/talot/nuortenaani/tulevais/>) toteutettavissa lasten ja nuorten osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Esikuvana näissä malleissa on Norjan Porsgrunnin kunnassa kehitetty lasten ja nuorten kokonaisvaltainen osallistumisjärjestelmä. Keskeistä Porsgrunnin mallissa on ollut erityisen lasten hankkeiden rahan perustaminen kunnan budjettiin.

Lasten hankeraha on sekä innostanut osallistumaan että toiminut järjestelmällisten vaikuttamisrakteiden luomisen moottorina. Tämä edellyttää, että oppilaille ja kouluille luodaan uusia toimintamalleja ja että oppilaita aktiivisesti tuetaan ja ohjataan osallistumaan, ei vain oppilaitoksissa, vaan myös lähiympäristössä ja yhteiskunnassa laajemmin. Nuoria ei nähdä ongelmana, vaan yhteisön ja yhteiskunnan myönteisenä voimavarana. Kun lapsilla ja nuorilla on aktiivinen vaikuttajan rooli omissa lähiyhteisöissään, he eivät ole enää vain kuluttajia ja aikuisten toimenpiteiden kohteita.

Mikä on tulevaisuusverstas ?

Osallistumisen pohjana kokeilupaikkakunnilla on ollut luokkatyöskentely eli jokaisessa luokassa on *Tulevaisuusverstas*. Opettajat ovat prosessin ohjaajia. Tulevaisuusverstaissa oppilaat käyvät läpi kouluympäristöön liittyvät ongelmat ja ideat ja äänestävät niistä. Viiden eniten ääniä saaneen idean toteuttamiskelpoisuutta pohditaan työryhmissä. Lopuksi luokka valitsee yhden idean, joka esitellään oppilaskunnan hallituksen kokouksessa.

Tulevaisuusverstaiden jälkeen valitaan joka luokalta kaksi oppilasta oppilaista koottuun työryhmään. Oppilaiden roolina on olla oman luokkansa edustajia, neuvottelijoita työryhmässä ja tiedon saattajia takaisin luokkiin.

Tavoitteet

- edistää lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kouluissa ja kotikunnassa
- herättää lasten ja nuorten kiinnostus osallistua yhteisten asioiden hoitoon.

Työskentelyn eteneminen

Nuorisotyön yksikkö jakaa kolme 500euroa suuruista pottia kolmelle asuinalueelle tammi-helmikuun vaihteessa v. 2006 (Kajaanin joen pohjoispuoli , keskusta - Lohtaja sekä Lehtikangas) Luokka- ja koulukohtaisten ideoiden työstäminen alkaa syksyllä v. 2005 ja alueelliset kokoukset 500€:n jakamisesta pidetään alueen nuorisotaloilla tammi-helmikuun vaihteessa v. 2006 .

1. vaiheessa peruskoulujen 0-1. luokat järjestävät opettajiensa johdolla luokkakohtaisen ideoinnin parhaasta toteutettavasta hankkeesta kouluympäristöön tai -toimintaan liittyen.
2. vaiheessa 0-1 .luokkien oppilaista valitaan koulukohtainen ryhmä, jossa on edustus kaikilta luokilta. Oppilaat valitsevat äänestämällä esitetyistä hankkeista koulunsa ehdokkaan koulujen väliseen raatiin.
3. vaiheessa alueen koulukohtaiset oppilaista valitut ryhmät kokoontuvat tammi-helmikuun vaihteessa alueensa nuorisotaloille yhteiseen kokoukseen, jossa he valitsevat äänestämällä parhaan toteutettavan hankkeen kouluympäristöön tai -toimintaan liittyen.

Vastuutahoina ovat perusopetus ja nuorisotyö.

Koulujen yhteiskokouksista laaditaan pöytäkirjat ja ne raportoidaan toimintaa seuraaville ja arvioiville lähidemokratiayhteisöille sekä lähidemokratian ohjaus- ja seurantaryhmälle.

5.2 **Kärkihanke 2: Maakunnallinen nuorten tieto- ja neuvontakeskus**

Taustaa

Nuorisotiedotus on palvelumuoto, jolla annetaan nuorille nuorisotiedotuksen ja -neuvonnan keinoin ammattitaitoista apua, tukea ja tietoa erilaisissa nuorten elämään liittyvissä kysymyksissä.

Nuorisotiedotuksen ja -neuvonnan tilanne Suomessa on tällä hetkellä suhteellisen hyvä. Keskuk-sien verkosto kattaa vähitellen koko Suomen. Kainuussa niitä ei ole vielä yhtään. Nuorisotiedotus sisällytettäneen myös uudistettavana olevaan nuorisotyölakiin, jossa ne määritellään yhdeksi kunnalliseksi tavoitteelliseksi peruspalveluksi. Valtakunnallinen nuorisotiedotuksen laadun, kou-lutuksen ja tutkimuksen koordinointi kuitenkin vielä puuttuu.

Kainuussa tarve toimivasta nuorten neuvontaa ja tiedotusta hoitavasta pisteestä nousi esiin jo Kainuun nuorisotyön strategiassa v. 1999.

Tavoitteet

Tavoitteena on demokratian, ihmisoikeuksien ja inhimillisten perusvapauksien perusteella tarjota matalan kynnyksen periaatteella nuorille kattavasti luotettavaa ja ymmärrettävää tietoa nuoria askarruttavista kysymyksistä ja tarpeista. Nuorille tarjottava tieto on esim. aatteellisesti sitoutu-matonta.

Tavoitteena on, että jokaisessa Kainuun kunnassa on nuorisotiedotustoimintaan koulutettu hen-kilö ja että isoissa kunnissa on oma erillinen toimipiste, jossa on vähintään yksi alaan perehtynyt työntekijä sekä tarvittavat työskentelyedellytykset.

Esiselvityksen toteuttaminen

FT Anu Gretschel on tehnyt Kainuun nuorten tieto- ja neuvontakeskus -esiselvityksen ja rahoitus-hakemuksen Kainuun kunnille ja Opetusministeriölle 12.5-31.8.2004. Gretscheliin palkkauksesta on vastannut Kajaanin kaupungin perhe- ja nuorisotyön yksikkö.

Esiselvityksessä määriteltiin Kainuun tieto- ja neuvontakeskukselle seuraavat tavoitteet:

- 1) nuorisoneuvonnan ja nuorille jaettavan tiedon laadunparantaminen kainuulaisten neuvonta-ammattilaisten sektoreita ylittävän verkostotyöskentelyn avulla,

- 2) nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen tieto- ja neuvontatyössä ja sen avulla,
- 3) paikallisuuden, maakunnallisuuden ja nuorisomyönteisyyden edistäminen Kainuun kunnissa ja Kainuussa,
- 4) kansainvälisyyden edistäminen, tavoitteena a) kainuulaisten nuorten (yksilöiden ja ryhmien) kansainvälisen hanketoiminnan ja liikkuvuuden mahdollistaminen erilaisin hankkein ja b) tieto- ja neuvontakeskuksen henkilökunnan roolin tiedostaminen osana eurooppalaista nuorisotiedotusverkostoa,
- 5) liikkuvan ja jalkautuvan monikanavaisen tieto- ja neuvontatyön tuotteiden, menetelmien, teknisten välineiden ja niiden käyttötapojen kehittäminen ja
- 6) maakunnallisen (tarvittaessa anonyymisen) nuorten yksilöllisen terveysneuvonnan kehittäminen ja
- 7) vuorovaikutteisten myös nuoria osallistavien nuorisotiedotuksen laatutyöskentelymenetelmien kehittäminen.

Alkuperäisen esityksen mukaan Kainuun tieto- ja neuvontakeskuksen henkilökunnan kooksi esitetään kuutta kokopäivätoimista henkilöä ja neljää kiinteää toimipaikkaa. Lisäksi opetusministeriölle esitetään nuorisotiedotuksen kansallisen koordinaattorin tehtävän perustamista opetusministeriön rahoituksella ja koordinaattorin sijoittamista Kainuun tieto- ja neuvontakeskuksen yhteyteen.

Aikataulu

Kuntien ja opetusministeriön rahoitus hankkeelle selviää 31.12.2004 mennessä.

Vastuutahot

Esiselvitys on toteutettu osana Kainuun Nuorisotoiminnan koordinoitihanketta, jonka ohjausryhmä myös seuraa hankkeen etenemistä.

Toiminnan seuranta ja arviointi

Kainuun Nuorisotoiminnan koordinoitihankkeen ohjausryhmä seuraa ja arvioi maakunnallisen nuorten neuvonta- ja tiedotuskeskuksen rakentumista ja toimintaa.

5.3 **Kärkihanke 3: Ammattistartin vakiinnuttaminen ja kehittäminen Kainuun Ammattiopistossa**

Taustaa

Ammattistartti on Kainuun ammattiopiston toteuttamaa toimintaa nuorille, jotka ovat ilman ammatillista koulutusta ja tarvitsevat opinnoissaan erityistä ohjausta, neuvontaa ja tukea. Opiskelua tukemaan on muodostettu yhteistyö- ja tukiverkosto. Verkosto koostuu perusopetuksen ja Kainuun ammattiopiston opiskelijahuoltoryhmistä, nuorisotyön, sosiaalitoimen, työvoimatoimiston ja työelämän edustajista.

Ammattistartissa on alkanut vuonna 2004 kolmas toimintavuosi. Ensimmäisen vuoden kokemuksesta voidaan osoittaa, että mukana olleista 18 nuoresta ammattistartti loi edellytykset opintojen aloittamiseen toisella asteella Kainuun ammatti-instituutissa 2/3 ammattistarttiin osallistuneista.

Ammattistartin tarjoama tuki ei ollut riittävää 1/3 osallistujista. Nämä nuoret ovat todellisessa syrjäytymisvaarassa. Tälle ryhmälle on tarvetta järjestää yksilökohtaista tukea perustaitojen oppimisessa esim. sosiaalisissa ja vuorovaikutustaidoissa sekä elämänhallintataidoissa.

Ammattistarttia on tarpeen kehittää siten, että kukaan nuorista ei putoa pois. Alan ammattihenkilöstö on ongelmasta hyvin perillä ja nyt on saatava aikaan pysyvä ratkaisu asian järjestämiseksi. Tilannetta ei voida korjata väliaikaisesti projekteilla. Heikko motivaatio, erilaiset opiskeluvaikeudet ja sosiaalinen sopeutumattomuus ovat ominaisuuksia, jotka yhdistävät näitä nuoria. Näiden nuorten joukko on koko ajan kasvussa.

Edukai ja Kainuun ammatti-instituutti yhdistyivät Kainuun Ammattiopistoksi vuoden 2004 alusta ja hallintokokeilun myötä vuonna 2005 siihen liittyy myös Kuhmon ja Suomussalmen ammatillinen koulutus

Tavoitteet

Tavoitteena on löytää nuoren omat voimavarat ja ottaa ne käyttöön elämänhallinnan rakentamiseksi ja sosiaalisesti vahvistamiseksi. Ammattistartti mahdollistaa ammatillisista opinnoista suoriutumisen ja luo edellytykset työelämään.

Suunnitelma

1. Kainuun Ammattiopisto vakiinnuttaa ammattistartin toiminnan osaksi oppilaitoksen erityisopetusjärjestelmää, joka toimii oppilaitoksen erityisopetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaan.
2. Kehitetään opiskelijoiden mahdollisuutta siirtyä ammattistarttiin eri koulutusaloilta, jos opiskelu ei ole onnistunut (ns ”pakitusvaihtoehto”). Näin opiskelija voi vielä miettiä alan valintaa.
3. Kehitetään yksilöllisiä oppimispolkuja esim. työpainotteinen oppiminen.
4. Ammattistartin nykyisen ohjausryhmän toimintaa ja kokoonpanoa kehitetään.

Ammattistartissa on mahdollisuus liikkua joustavasti ammatillisen opetuksen – startin akselilla.

Vastuutahot

Kainuun Ammattiopisto

Sidosryhmät: Peruskoulut, sosiaalityö, nuorisotyö, työvoimatoimisto, työelämä

Toiminnan seuranta ja arviointi

Ammattistartin ohjausryhmä seuraa ja arvioi tavoitteiden toteutumista. Mittareina ovat perustutkintoon johtavaan koulutukseen siirtyneiden määrä, pieni keskeyttäneiden määrä sekä suoritettut ammattitutkinnot.

5.4

Kärkihanke 4: Lapsiperhetyö ja perheiden kotihoidon järjestäminen

Taustaa

Lapsiperhetyöllä tässä yhteydessä tarkoitetaan perheissä tai perheiden parissa tehtävää pitempiaikaista työtä, jossa avuntarpeen on määritellyt jokin taho kuten esim. terveydenhuolto, sosiaalityö, perheneuvola tai päiväkotit yhdessä perheen kanssa. Päivähoidon perhetyön painopiste on vanhempien kasvatustyön lisäksi lapsen psyykkisessä tukemisessa. *Perheille tarjottavalla koti-*

hoidolla tarkoitetaan perheen itsensä määrittelemän akuutin tarpeen mukaista lyhytaikaista apua kotiin, mikä olisi asiakkailta matalan kynnyksen periaatteella itse tilattavissa.

Lapsiperhetyön ja perheille tarjottavan kotihoidon tarve on kunnissa kasvanut, koska työmuotoa käytetään sekä ennaltaehkäisevästi kuin myös jälkihoitona laitoshoidolle. Kunnat ovat hyvin eri tavoin lähteneet vastaamaan syntyneeseen tarpeeseen. Palautteet lapsiperhetyön yhteistyökumppaneilta ja asiakasperheiltä ovat olleet myönteisiä ja suurilta esim. huostaanoton kustannuksilta on useiden lapsiperheiden osalta säästyty.

Perhetyö on kaikissa muissa Kainuun kunnissa, paitsi Kajaanissa hajautettuna eri toimijoiden alle. Kajaanissa perhetyö on ollut keväällä 2001 perustetun Kajaanin perhe- ja nuorisotyön yksikön alaisuudessa. Uudessa aluehallintomallissa yksikkö hajoaa ja perhetyön muodot siirtyvät hallintomalliin, mutta nuorisotyö jää kuntien järjestettäväksi.

Aluehallintoon on Kainuussa siirtymässä 26 perhetyöntekijää, joista suurin osa tekee työtä perheiden kodeissa sekä Kajaanissa osa päiväkodeissa ja avoimessa perhetoiminta Rustingissa. Perheille tarjottavaa kotihoitoa ei ole Kajaanissa, eikä muissakaan kunnissa kuin satunnaisesti tarjolla. Kuitenkin perheitä kohtaavat monet arjen kriisitilanteet kuten sairastumiset, sisarusten syntymä jne., jolloin perheet tarvitsevat apua kotiinsa.

Tavoitteet

Tavoitteena on taata kainuulaisille perheille laadukasta, eri tarpeisiin vastaavaa perhetyön ja kotihoidon palvelua. Toiminnan organisoiminen maakunnallisesti ehkäisee korjaavan työn osuutta sekä edesauttaa lapsiperheiden pysymistä Kainuussa.

Suunnitelma

Kajaanin Lapsi- ja Nuorisoasiain neuvottelukunta on tehnyt esityksen Kainuun aluehallintokokouksen Lapset, nuoret ja nuoret lapsiperheet työryhmälle, että aluehallintoon rakennetaan perhetyöhön hallinto sekä järjestetään perheille tarjottava kotihoito. Perhetyö ja perheiden kotihoito tarvitsevat aluehallintokokouksessa vankan aseman, jossa on määritelty toiminnan johto, talousarvio, toimintasuunnitelmat, kehittämistyö, kouluttautuminen jne.

Aikataulu

Maakuntahallinnon käynnistyessä 2005

Vastuutahot

Maakuntahallinto; lapset, nuoret ja nuoret lapsiperheet työryhmä

Toiminnan seuranta ja arviointi

Kainuun maakuntahallinto seuraa ja arvioi maakuntahallinnon valmistelua perhetyön ja perheille tarjottavan kotihoidon järjestämisen osalta.

5.5

Kärkihanke 5: Äiti- /Isäverkkotoiminta**Taustaa**

Äitiverkkotoiminta on saanut alkunsa Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun piirissä vuonna 2001. Ryhmätoiminta on kehitetty tukemaan äitien ja perheiden arkipäivää ja osallisuutta. Äiti-verkkotoimintaa on toteutettu MLL:n Kainuun piirin paikallisyhdistyksissä. Vuonna 2004 Äitiverkkoryhmissä on mukana jo yli 70 kainuulaista pienten lasten äitiä.

Ryhmätoiminnan ydin on aktivointiohjelman toteuttaminen. Ohjelmassa äidit ja isät rakentavat keskustelujen ja tehtävien avulla omaa tulevaisuussuunnitelmaansa. Äiti/isäverkkotoiminta tuo vanhempien kasvatustehtävään vahvuutta, uskoa ja myönteisen huomisen näkemistä. Vanhemmat ovat avainasemassa perheen hyvinvoinnin edistäjinä ja he tuovat aktiivisella toiminnallaan myönteistä henkeä ja yhteisvastuuta omaan lähiympäristöön.

Tavoitteet

Äiti/isäverkkotoiminnan tavoitteena on aktivoida vanhempia oman arkielämän ja yhteiskunnallisten ilmiöiden tarkasteluun pienryhmätoiminnan avulla. Hankkeen päättymisen jälkeen äiti- ja isäverkkotyön ohjauksen menetelmät ovat osana työntekijöiden perustehtävää. Tavoitteena on aito yhteistyö MLL:n paikallisyhdistysten edustajien ja työntekijöiden kesken.

Suunnitelma

MLL:n Äitiverkkotoiminnasta saatujen kokemusten perusteella

1. MLL:n paikallisyhdistykset kehittävät asuinalueiden isätoimintaa ja
2. kartoittavat toiminnan tarvetta ja isien toiveita. Kartoituksen toteuttajina ovat mm. MLL:n Kainuun piiri ja paikallisyhdistykset Kajaanissa.
3. Äiti – isäverkkotoiminnan sisältöjen kehittäminen ja kartoituksen tuomien ideoiden tarkastelu aloitetaan MLL:n Kainuun piirin projektissa ja asuinalueiden perheiden avulla.
4. Hankkeessa käynnistetään Äiti -verkkokoulutukset kuntien ja maakuntahallinnon työntekijöille menetelmällisen osaamisen juurruttamiseksi osana perustehtävää.

Aikataulu

Kärkihanke toteutuu MLL:n Kainuun Piirin "Äidiksi Kainuussa" -hankkeen toimesta RAY:n rahoittamana v. 2004-2006.

Vastuutahot

MLL:n Kainuun piiri, MLL:n paikallisyhdistykset. Vuodesta 2006 eteenpäin vastuutahona maakuntahallinto ja Kajaanin uusi toimiala, jonka muodostavat perusopetus, päivähoito, nuorisotyö ja kulttuuri

Toiminnan seuranta ja arviointi

Toimintaa seurataan ja arvioidaan MLL:n Kainuun piirin "Äidiksi Kainuussa" -hankkeen ohjausryhmän toimesta. Vuoden 2006 jälkeen maakuntahallinto seuraa ja arvioi käynnistynyttä toimintaa ja sen toteutumista.

6 LASTEN JA NUORTEN OHJELMAN KÄYTÄNTÖÖN SAATTAMINEN JA SEURANTA

Lasten ja nuorten ohjelma *Kajaani on ylpeä lapsistaan 2004-2008* viedään kevään 2004 aikana kaupunginhallituksen käsittelyyn. Ohjelma liitetään v. 2005 talousarvioon ja viedään edelleen valtuuston hyväksyttäväksi. Ohjelma saatetaan tiedoksi lautakunnille valtuustokäsittelyn jälkeen. Ohjelma viedään tulevalle maakuntavaltuustolle v. 2004 lopulla vähintään tiedoksi.

Ohjelman virallinen julkaisutilaisuus on syksyllä 2004. Julkaisun myötä järjestetään uusille kaupunginvaltuutetuille iltakoulu lasten ja nuorten ohjelmaan perehdyttämiseksi. Iltakouluun kutsutaan alustajaksi Oulun lähidemokratiakoordinaattori Maarit Alikoski. Tiedostusvälineille järjestetään tiedotustilaisuus ohjelman julkaisun yhteydessä. Ohjelma on syksyllä 2004 luettavissa kaupungin internet sivuilta.

Ohjelman toteutumisen seurannasta vastaa lapsi- ja nuorisosiain neuvottelukunta. Neuvottelukunta toimii valtuustokausittain valittavana toimielimenä Kajaanissa. Lasten ja nuorten ohjelman päivitys käynnistetään v. 2008 alusta.